

JÜRI MÄLUMÄNG, 10.09.2008.a.

Küsimused Heino Raivet ja Erik Aru

SPORT

1. ROK-il on 205 liiget, neist 204 võttis vähemalt ühe sportlasega osa Pekingi olümpiast. Ühe, puudunud maa kultuuri-, noorsoo- ja spordiminister vabandas, et nende riigi ainus sportlane, kes väärinuks osavõttu – kuulitõukaja Mohd Yazid Yatimi Yusof, kes oli hoolsalt treeninud, vigastas ennast juunis, kui võttis osa Pesta Sukan Kebangsaanist (Rahvuslik spordifestival). Milline maa?

2. Tema isa oli tavaline prügikoguja, kes suri 2007.a. vähki. Vähki suri ka küsitava 21.a. vend. Küsitav on loonud koos oma naisega omanimelise fondi vähihaigete raviks. Tänavu suvel on küsitavat näidatud palju TV-s, eriti siis, kui ta põlvili liugu laseb ja oma kadunud isa ja venda meelde tuletades taevasse vaatab. Kes?

2

3.

3. Juunioride ralli maailmameistrivõitlustel 2007.a. U.Aava konkurent ja oma maailmajao meister, kelle isa peab edukalt farmi. Kes ja mis maad esindab? KÜSIMUS TÜHISTATUD(SIS. VALE VIHJET)

4. See kuninganna Elizabethi II poolt rüütliks löödud mees oli esimene, kes purjetas üksinda ümber maailma läänest itta (nn clipper route), kulutades selleks üheksa kuud ja ühe päeva. Alustas oma paadiga Gipsy Moth IV Plymouhist teekonda 27. augustil 1966 ning jõudis tagasi 28. mail 1967. Kes?

5. Kes? Nimi kui muinasjutt ja silmis pisarad?

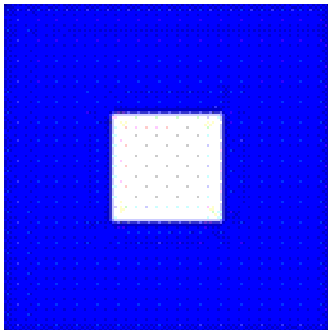

MAATEADUS

6. Küsime kõige lõunapoolsemat Austria liidumaad, kus paiknevad mitmed suured järved (Wörthersee ja Ossiacher See). Liidumaa vapil on kolm lamavat lõvi nagu Eesti vapilgi. Mõned liidumaa ajaloolised osad on jäänud ka Sloveenia koosseisu. Sloveenid ise nimetavad seda provintsi Kokoškaks. Kuidas selle Austria liidumaa nimi?

7. Lämmijärve suurim saar on Piirissaar, samas järves on veel 11 saart, Pihkva järves leidub 15 saart (suurim Kolpino e. Kolkva, Kamenka saar ja Talabski saared), Peipsi järves endas leidub ainult 2 saart ja needki Vene poolse kalda Raskopeli lahes. Nimetage need kaks elusolendite nimesid kandvat saart!

8. Mis puhul heisati laevadele nn. Sinise Peetri lipp?

9. Kui diktaator Francisco Byoco (Biyogo) 1979.a. kukutati, nimetati saar, kus asub ka riigi pealinn, ümber Biyogo'st Bioko'ks. Saarel elab 7 haruldast ahviliiki (Bioko drill, punane koolobus, must koolobus, Preussi ahvi ja mitmesuguseid pärdiklasi nagu punakõrv-ahv, Martini pärdik, kroonguenon). Mis riigile kuulub Bioko saar?

10. Algul oli see üks 1911. aastal valminud ümberistumisjaam Pennsylvania raudteel teel New Yorki. J. Dos Passos on selle nime jäädvustanud oma romaanis. Ja lõpuks esineb samanimeline kollektiiv. Mis nimi? **MUUSIKA**

LOODUS JA MIS SEAL SEES LEIDA ON

11. Küsime porgandisarnast, kuid värvilt kahvatumat juurvilja, mida kasutatakse keedetult, eriti hautistes ja suppides, sest toorsalat on eeterlike õlide tõttu vängevõitu. Enne kartuli saabumist Euroopasse oli küsitav koos naeriga enamkasutatud juurvili. Venelased kasutavad juurvilja nime perekonnanimega, ühte selle perekonnanimega isikut on Nobeli preemia väärilisekski peetud. Nimetatud juurvili kasvab ka metsikult, aga põhjustab fütofotodermatiiti, mille puhul taim põhjustab naha muutumise päikeseõrnaks umbes 8 tunniks. Aga küsime juurvilja eestikeelset nime! **JUURVILI KAASA**

12. Küsime kaslast, keda ka Pärsia e. Aafrika ilveseks nimetatakse. Sama nime kannavad ka Araabia Ühendemiraatides valmistatav käsirelv ja Iisraeli armee üks teatud väeosa.

13. Küsime Norra hagija aretajat, kelle järgi koeratõugu paremini tuntakse. Võiks arvata, et tänav Tallinna vanalinnas ja alkoholiga kauplev Eesti hulgimüügifirma on saanud oma nime koeraaretajalt. Koer on eriti kohastunud jänesepeügiks.

14. Vahemeremaades pakutakse eelroaks tihti nn hummust, seda kasutatakse dipikastmena tooreste köögiviljade juurde või võidena saiale määrimiseks. Mis on seesamiseemnete kõrval hummuse põhikomponendiks?

15. See ulmetegelase järgi nime saanud bändi juhiks on klahvpillimängija Mihkel Kleis. Eri aegadel on sellest käinud läbi hulgaliselt liikmeid, nagu Kiwa, Andres Lõo jt. Seni viimases koosseisus mängis lisaks Kleisile veel Lauri-Dag Tüür (kitarr) ja Silver Ulvik (trummid). Kuulete lugu kollektiivi 2004. aasta plaadilt "Passioon & Fuuga". **MUUSIKA**

FILM TEATER SEIKLUS

16. Hiljuti avaldati ajalehtedes uudis sellest, et Itaalia maksab Liibüale kahjutasu okupatsiooni eest aastatel 1921-25. Liibüa oli jagatud tol ajal kolmeks provintsiks. Ühe osa, Tripolitaania kuberneriks oli Giuseppe Volpi (1877-1947), fašistliku taustaga aristokraatlik ärimees, kes muuhulgas puhus 1932. a. elu sisse ühele Lido saarel peetavale üritusele, mille üheks auhinnaks on ka nn. Volpi karikas. Mis üritusele pani G. Volpi aluse?

17. Kes? Ehk keegi mäletab näitlejatri American Beauty' st? Näitleja nimega umbes sama kõlaga küla paikneb Raasikust 4 km lõunas.

17 19

18. Pühapäeval avati Estonia vana maja mälestusmärgi juurest praeguse teatrihoone juurde viival kuulsate estoonlaste jäljerajal Rävalla puiesteel uued “jalajäljed” – näitlejanna Betty Kuuskemaa, muusikajuht ja dirigent Raimund Kull ning solist Benno Hansen. Enne neid olid oma jäljed maha saanud kaks meest (1885-1915) ja (1884-1949). Kes?

19. Alain Robert on harjunud, et teda igal aastal oma hobi pärast mitu korda arreteeritakse ja pärast jälle üsna pea vabastatakse. Kui ta järjekordselt 2006.a.arreteeriti, leiti tema juurest Urbanüüli nimelist ravimit, mida ta väitis endale olevat välja kirjutatud epilepsiahoogude vastu ja kui arst seda kinnitas, lasti ta uuesti vabaks. Milline on Alain Roberti hobi?

20. See muusikaline kollektiiv sai alguse 1969. aastal kvintetina nime Organisation all ning andis siis välja ka plaadi “Tone Float”. Aasta hiljem jätkati juba duona ja praeguse nimega. Inimesi on bändi kuulunud kord rohkem, kord vähem, kuid kaks asutajat – üks konservatooriumiharidusega flöödi, teine klaveri vallas – on (vist) praeguseni ravis. Kuulete lugu 1970. aastal ilmunud plaadilt, mis kannab bändiga sama nime. **MUUSIKA**

MAJANDUS

21. Vene-Jaapani sõjas kandis seda nime Jaapani laevastiku lipulaev. Praegu kannab seda nime 1917.a. Hiroshimas asutatud firma, mille toodangut võite näha olümpiamängudel ja maailma suurematel spordivõistlustel. Kui juhtute võrkpallivõistlustele, rannavõrkpalli vaatama või lähete veepalliujulasse, siis on üsna tõenäoline, et näete seal selle firma toodangut. Mis firma?
22. Küsime asutaja nime kandvat 1895.a. asutatud korporatiivpanganduse teenuseid pakkuvat suurkorporatsiooni (180000 töötajat), mis aastal 2000 ühines ühe teise panganduskorporatsiooniga, moodustades nii Citygroupi järel suuruselt teise finantsasutuse. Viimastel aastatel on korporatsioon olnud US Openi tenniseturniiri suursponsor (ka tänavu). Pakub lisaks igapäevapangandusele ka mitmesuguseid investeerimistooteid nagu fondiosakud (kuulsad on korporatsiooni mitmesugused fonditooted näit. nn. hedge fond, mille osakuid saab endale muretseda ka näiteks Hansapangast). Küsime asutaja nime või korporatsiooni nime seda osa, mis langeb kokku asutaja nimega.
23. Ölu on majandusega tihedalt seotud. Teate küll, see valitsus, kes ... jne. Nimetage vahva sõdur Švejki lemmikõlu, igal juhul kinnitab ta sapöör Vodickale, et „U Kalicha” kõrtsis see saadaval on. Tšehhi õlletootjad ei jäta seda Hašeki kirjapandut oma reklaamides kasutamata. Nimetage õllesort! **ÖLU**
24. Föderaalne Rahvuslik Hüpoteegiassotsiatsioon ja Föderaalne Kodulaenu Hüpoteegikorporatsioon on viimasel ajal USA-s kriitika all kui kriisi põhjustajad eluasemelaenude ja ehitusturul. Nemad ise kinnitavad, et on majanduskriisi ohvrid. Nüüd on USA valitsus lubanud neid abistada. Millised on nende organisatsioonide hüüdnimed?
25. Moraavias sündinud majandusteadlane (1883-1950) on tuntud ennekõike äriotsuste teooria loojana. Aastatel 1919-20 oli Austria rahandusminister. Kuulus on tema termin “loov hävitusprotsess”, mis kirjeldab, kuidas uued lahendused vanu kombeid kõrvale tõrjuvad. Oli veendunud, et kapitalism sumbub mingil hetkel sotsialismiks. Ise tahtis olla maailma parim majandusteadlane, armastaja ja ratsutaja, kuid nentis, et ratsutamisega asjad siiski päris nii hästi polnud. Suri USA-s.

TEADUS TEHNIKA

26. Nõukogude kosmoseprogrammi isa (1907-66) riigisaladuseks kuulutatud nime ei teadnud tema eluajal isegi kosmonaudid, kelle jaoks oli ta lihtsalt "Peakonstruktor". Lähimad kaastöötajad kutsusid teda ees- ja isanimeinitsiaalide järgi – SP. Lihtrahvas kuulis tema olemasolust alles pärast surma, kui Pravdas ilmus ordeneid täisriputatud akadeemiku pildiga järelehüüe. 1996. aastal nimetati tema auks ümber Moskva rajoonis asuv Kaliningradi (endine Podlipki) linn. Seriaalis Stargate SG-1 kannab mingi kosmosealus samuti tema nime. Kes?

26 27

27. USA rahatähtedel on tavaliselt mõne ammusurnud presidendi pilt. B.Franklini (100 USD) ja Salmon B.Chase (10000 USD) kõrval pole ka kümnedollarilisel olev mees kunagi presidendiametit täitnud. Küsitav (1755 või 1757 – 1804) oli Ühendriikide konstitutsiooni üks autoreid ja riigi esimene rahandusminister (1789-95). Hukkus duellil tollase asepresidendi Aaron Burri kuuli läbi.

28. Vanasti kasutati pikkadel paadisõitudel härjasarvest valmistatud muulut. Milleks?

29. Vene ajaloolane (1912-1992) oli luuletajate Nikolai ... ja Anna Ahmatova poeg. Valdava osa aastatest 1938-56 veetis vangilaagrites. 1960. aastal sai Leningradi ülikooli õppejõuks, kaitses doktoriväitekirja nii ajaloos kui ka geograafias. Nõukogude ajal oli võrdlemisi põlualune, tuntuse saavutas perestroika-aastail. Tema etnogeneesi teooria on iseäranis populaarne Kesk-Aasias. Astanas asub presidendipalee vastas ... Euraasia Ülikool. Pildil koos vanematega 1913. aastal.

30. Millises USA osariigis oli 2007.a. alkoholist põhjustatud raskete autoavariide protsent (need liiklussurmad, kus vähemalt ühel juhul on vere alkoholisisaldus 0,8 promilli või rohkem) suurim ja millises väikseim? Nimetage need 2 osariiki, protsendid on vastavat 52 ja 24! Loogikaülesanne.

KIRJANDUS

31. Bogesundi krahv ja Torpa parun, poeet ja õuduskirjanik (1858-1895) omas ka Kolga mõisa ja suurt maja Toompeal. "Õpetlane, kunstitudja, joodik, poeet, pervert, kõige võluvam mees," iseloomustas teda William Butler Yeats. Mõnes ringkonnas on ta senini kultuskirjanikuks. Väikesed trükikojad avaldavad tema raamatuid väga luksuslikes, kuid nappides tiraažides. Tema hauda Brightonis hoiab umbrohist puhta kohalik homokirjanduse klubi. Kes?

31

32

32. Eluajal (1905-42) oli see absurdikirjanduse esiisa tuntud eeskätt luuletaja ja lastekirjanikuna. Samal ajal kirjutas ta sahtlisse lugusid, mille üks tegelasi soovitab kõik lapsed linna keskele auku heita ja neile kord nädalas kustutamata lupja peale kallata, et nad ei haiseks. Eriti laia populaarsuse on saavutanud tema anekdoodid Puškinist. Suri vangistuses Peeter-Pauli kindluses. Kes?
33. Inglise keeles kirjutav Hollandis sündinud kirjanik (1960) on elanud suurema osa oma elust Austraalias ja Šotimaal. Nii peavadki mõlemad maad sanitariks õppinud kirjanikku "enda omaks". Ta on endiselt Hollandi kodanik, seetõttu ei saanud tema suurromaan "The Crimson Petal and the White" (2001) kandideerida Bookeri kirjandusauhinnale. Kokku on temalt ilmunud kolm lühijutukogu ja viis romaani. Tema esikromaan "Naha all" (2000) on tõlgitud ka eesti keelde ja sellest kavatsetakse vändata film.
34. Üks eesti poeet on kirjutanud järgmised luuleread ühest kultuuri suurkujust? Kes kirjutas kellest?
KOOPIA ETTELUGEMISEKS
35. See 1970-ndate hakul alguse saanud duo oli omal ajal nii punk, et seda vihkasid isegi punkarid. Laulja Alan Vega rääkis kunagi: "... põhiteemaks on alati elu. Kuid me ei saanud bändi nimeks panna Life. Nii panime sellele nimeks ..., et tunnustada elu." **MUUSIKA**

POLIITIKA JA AJALUGU

36. Viimasel ajal on palju juttu olnud nii isast Oswaldist kui pojast, viimasele on ette heidetud eelkõige ebasüüdsat riietumist, mis ehk isa puhul ei olekski nii taunitav olnud. Kuidas on nende ühine perekonnanimi? Fotol, mis on võetud aastakümneid tagasi, on mõlemad üsna süüdsalt riides.

37. Sir Henry oli 1821. a. sündinud tubli Lõuna-Austraalia poliitik, kes jõudis 37 järjestikust aastat istuda seelses parlamendis Adelaides ja olla Lõuna-Austraalia peaministergi. Seepärast oli loogiline, et kui William Gosse 1873. a. X-i leidis, pani ta X-le nimeks sir Henry perekonnanime. Kuidas oli sir Henry perekonnanimi või mis on X?

38. USA kahe peamise partei ametlikeks presidendikandidaatideks on teatavasti Barack Hussein Obama II ja John Sidney McCain III. Nüüd aga nimetage vähemalt viis sellist kahe suurema partei esindajat, kes edutult kandideerisid (4 kandidaati – 1 punkt).

39. Mis on nende inimeste ühine nimi.

39

40. Nimetage heliteose autor!

VARIA KUNST MUUSIKA

41. Mis on nende inimeste ühine nimi (1 p) ja mis ametit peab parempoolne mees (1 p)?

42. Hiljuti avati Tartus renoveeritud restoran „Volga”. Eeskujulikult on taastatud vana interjäär ja seinamaalid. Viimaste autor (elas alates 1949.a.kuni oma surmani 1970.a. USA-s) oli teinud ka Piritas „Kalevi” klubihoones paiknenud muinasainelise pannoo (1912, hävinud), samuti postmargi- ja rahakavandeid. Milline Eesti kunstnik?

43. Ringhäälingumuuseumis Türil on teiste seas eksponeeritud ka kahe mehe vahakujud. Üks neist oli raadiomees ja teine Ringhäälingu direktor. Kes on need mehed?

44. Ta (s. 1960) oli 1980-ndatel kõige sagedamini edetabeleid külistanud Briti lauljatar. 1998. aastast on ta tegelenud muusikukarjääri – mis viimasel ajal piirdub eeskätt populaarsusega Saksamaal ja Ida-Euroopas – kõrval ka aiandusega. Ta on kirjutanud sel teemal kaks raamatut ning juhatanud BBC-s aiandussaadet. Kes?

45. 1809.a. Hamburgis sündinud helilooja õppis Kasselis viiulit Louis Spohri juures ja teooriat Moritz Hauptmanni juures, andis kontserte ja oli 1828-34 Stockholmi kuninglikus õukonnaorkestri I viiul. Töötas 1835-69 Helsingi Ülikoolis. Tema loodud ooperit „Kuningas Karli jaht” peetakse esimeseks Soome ooperiks üldse. Asutas lauluseltsi Akademiska Sangsällskapet. Kes?

Vastused: A= Erik Aru; tähistamata HR

1. Brunei sultanaat
2. Hollandi jalgpallur Dirk Kuyt (õigemini Kuijt).
3. Zimbabwe rallisõitja Conrad Rautenbach, tema isa Billy farm on üks vähestest valgetele kuuluvast farmist, mida pole omanikult ära võetud. KÜSIMUS TÜHISTATUD, sisaldas valevihjet
4. sir Francis Chichester (1901-1972)
5. Satu Mäkela-Nummela, Soome laskur, kullavõitja Pekingi OM-l. Satu=muinasjutt
6. Kärnten e. Carinthia
7. Karusaar (Medvezji ja Jäneseaar (Zajatsshi)
8. Kui laev tõstis anku ja valmistus reisile asuma – tähendus – kõik pardale, laev lahkub
9. Ekvatoriaal-Ginea, Nguema (**Masie Nguema Biyogo Ñegue Ndong**) - Ekvatoriaal-Ginea diktaator.
10. Manhattan Transfer
11. Pastinaak (vn. Pasternak)
12. Karakal (caracal)
13. Wilhelm Dunker, Dunkri tänav ja Dunkri Kaubanduse AS
14. Kikerhersed
15. Luarvik Luarvik A
16. Veneetsia filmifestival, parim mees- ja naisnäitleja saavad Volpi karika, muud auhinnad näit. kuld- ja hõbelõvi.
17. Annette Bening, Peningi küla
18. Theodor Altermann ja Paul Pinna A
19. Ronib kõrghoonete otsa abivahendeid kasutamata
20. Kraftwerk A
21. Mikasa – ragbi-, võrk-, vee- ja jalgpallide valmistamisele spetsialiseerunud firma
22. J.P.Morgan
23. Velkopopovicky (Kozel), eestikeelses tõlkes lk 392.
24. Fanny Mae ja Freddy Mac
25. Joseph Alois Schumpeter A
26. akadeemik Sergei Pavlovitš Koroljov A
27. Alexander Hamilton A
28. Kasutati käsipissuaarina, kuna paatidel puudusid käimlad
29. Lev Gumiljov A
30. Hawai (rohkem) ja Utah (kõige vähem)
31. Eric Stenbock A
32. Daniil Harms A
33. Michel Faber A
34. Artur Alliksaar kirjutas Andrei Rubljovist
35. Suicide (enesetapp) A
36. Mosley (briti fašistide juht)
37. sir Henry Ayers, X=Uluru kalju e. Ayers' rock, mõlemad 2 punkti
38. Vabariiklastel – Mitt Romney, Rudy Giuliani, Tommy Fred Thompson, Ron Paul, Mike Huckabee, Duncan Hunter Demokraatidel – Hillary Clinton, John Edwards, Joe Biden, Chris Dodd, Mike Gravel, Dennis Kucinich, Bill Richardson. PS. 2007. a. Jim Gilmore ja Sam Brownback, Tom Tancredo A
39. Palin, vasakul Monty Phytoni Michael Palin ja USA asepresidendikandidaat Sarah Palin
40. Erik Satie A
41. Nalbandian, tennisist David (Argentiina) ja Eduard (Armeenia välisminister)
42. Peet Aren
43. "Raadioonu" Felix Moor ja Riigi Ringhäälingu direktor Fred Olbrei
44. Kim Wilde A
45. Friedrich Pacius